

بعد از فوت شوهر، زن چه میزان ارث می‌برد؟
آیا سایر حقوق مالی زن قابل مطالبه است؟

زنان چگونه می‌توانند ارث بیشتری ببرند!

زهرا سپیدنامه
وکیل پایه یک دادگستری

فوت همسر یکی از بدترین اتفاقاتی است که در زندگی هرکسی ممکن است بیفتد. اینکه انسان پشت و پناهش را از دست بدهد بخصوص اگر پای فرزند کوچکی هم در میان باشد مصیبت دوچندان می‌شود. زنی که تا دیروز دغدغه‌ای جز بزرگ کردن فرزند نداشته ناگهان با دغدغه‌های زیادی مانند درآمد زایی و تربیت فرزند به تنهایی روبه‌رو می‌شود اما قضیه وقتی سخت‌تر می‌شود که پای اموال و ارث و میراثی در میان است. اموالی که به علت وجود پدر بزرگ (جد پدری) عملاً از دسترس زن خارج می‌شود. خیلی وقت‌ها پدر بزرگ مهریانی هست حتی مهریانی‌تر از مادر که بیشتر از مادر به فکر خانواده متوفی است اما خیلی وقت‌ها هم هست که اختلاف پیش می‌آید. پدر بزرگ خانواده متوفی را تأمین نمی‌کند و مشکلات تازه آغاز می‌شود، اینجاست که زن به ارث و میراث خود فکر می‌کند و از خود می‌پرسد سهم من از این زندگی و مرگ چه می‌شود؟

سمانه سی و شش ساله است. برای بیهوش شدن سن و سالی ندارد. دست تقدیر شوهرش را در عنفوان جوانی از او گرفته و او را با یک پسر چهار ساله تنها گذارده. وقتی عزاداری‌ها تمام شده و به خودش آمده ناگهان متوجه شده که قضیه از این حرف‌ها بغرنج‌تر است. عملاً تمامی اموال شوهرش به دخترش به ارث رسیده و اداره آن هم در اختیار پدر شوهرش هست. پدر شوهری که روز روزش با هم اختلافات بی‌حد و شمار داشته‌اند چه برسد به حالا که پای ارث و میراث وسط است. پیش من آمده تا ببیند وضعیت ارث خودش چه می‌شود و چه باید بکند؟

● من کجای کارم؟

«شوهرم خدا بیامرز مرد مهریانی بود وقتی در قید حیات بود چیزی کم و کسر نداشتیم. ماشین زیر پایم بود و خانه بزرگ و درندشت داشتیم. نمی‌گذاشت آب توی دلم تکان بخورد. اما متأسفانه اهل اینکه چیزی به نام زنش کند نبود. نه اینکه خسیس باشد ولی می‌گفت اذیت می‌شوی. بخواهم ماشین بفروشم یا خانه عوض کنم باید تو را دنبال خودم این‌ور و آن‌ور بکشم. این بود که چیزی به نام منم نبود. بعد از فوت همسر من هنوز آب کفن همسر خشک نشده پدرشوهرم پیغام داد که ماشین زیر پایت و خانه و اینا همه مال آزاد پسر است و اداره‌اش هم با من که پدر بزرگش هستم. یکهو انگار یک سطل آب یخ ریختند روی سرم. یعنی چه؟ پس سهم الارث من چه

می‌شود؟ یعنی من دیگر چیزی از خودم ندارم؟» سمانه نگرانی‌هایش زیاد است حق هم دارد. ناگهان با جدی‌ترین تهدیدها رو به رو شده، برایش توضیح می‌دهم وضعیت ارث زن در قانون مشخص است اما راهکارهایی هم هست بتوان اموال بیشتری برای زن به دست آورد که قانونی و شرعی هم باشد اما در مورد سهم الارث زن، ماده ۸۶۴ قانون مدنی بیان می‌دارد «از جمله اشخاصی که به موجب سبب ارث می‌برند هر یک از زوجین است که در حین فوت دیگری زنده باشد.»

● مقدار ارثی که من می‌برم؟

برای سمانه توضیح می‌دهم که قطعاً او نیز به عنوان همسر از شوهرش ارث می‌برد و این‌گونه نیست که او هیچ سهمی از ارث همسرش نداشته باشد و همه چیز متعلق به آرد پسرشان باشد. سؤال بعدی سمانه این است که مقدار این سهم الارث چقدر است؟ برایش توضیح می‌دهم که این سؤال او نیز به طور دقیق در قانون پاسخ داده شده است، در مورد مقدار سهم الارث زن از اموال همسرش ماده ۹۱۳ قانون مدنی می‌گوید: «هر یک از زوجین که زنده باشند فرض خود را می‌برد و این فرض عبارت است نصف ترکه برای زوج و ربع آن برای

زوج در صورتی که میت اولاد یا اولاد اولاد نداشته باشد و از ربع ترکه برای زوج و ثمن آن برای زوج، در صورتی که میت اولاد یا اولاد اولاد داشته باشد، مابقی ترکه بر طبق مقررات بین سایر وراثت تقسیم می‌شود.» که به زبان ساده‌تر می‌شود: زن به عنوان همسر متوفی مستحق یک چهارم (در صورت نبود فرزند) یا یک هشتم از اموال مرد است به این صورت که زوج در صورت فرزند دار بودن، یک هشتم از عین اموال منقول (مثل ماشین، موتور و غیره) و یک هشتم از قیمت اموال غیرمنقول (مثل خانه، باغ، مغازه و غیره) اعم از عرصه (زمین) و اعیان (ساختمان) ارث می‌برد و در صورتی که زوج هیچ فرزندی نداشته باشد سهم زن یک چهارم از تمامی اموال است.»

● شرایط پیچیده

پس سمانه از ماشین و ... سهم دارد و در حقیقت تا زمانی که ارث تقسیم نشود سهم او با سهم پسرش درهم آمیخته است. اما از آنجایی که سهم زن عبارت است از یک هشتم از قیمت اموال غیرمنقول پس لازم است بعد از مرگ شوهر، علاوه بر اموال منقول که تقسیم می‌شود، اموال غیرمنقول قیمت‌گذاری شده و یک چهارم یا یک هشتم از این قیمت به زن داده شود که این

● مواردی که زن ارث نمی‌برد

برای سمانه توضیح می‌دهم که البته برخی موارد در قانون پیش‌بینی شده است که در آنها زن به‌طور کامل از بردن ارث محروم است اما این موارد شامل موقعیت سمانه نمی‌شود، این موارد عبارتند از: اگر زن قبل از شوهرش فوت کرده باشد، هیچ ارثی از بابت سهم زن به فرزندان و بستگان وی از مال شوهر تعلق نمی‌گیرد. شرط عمومی بعدی برای ارث بردن زن که برای دیگر وراثت باید رعایت شود ماده ۹۴۱ قانون مدنی است که اعلام می‌دارد: «زن